

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 35.

V Ljubljani, 1. kimavca 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K,

Vsebina: Vabilo k vrtni veselici. — O peticiji na državni zbor za izboljšanje gmotnega položaja ljudskega učiteljstva. — Naš denarni zavod. — VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu. — Kako se ustanavlja prva slov. meščanska šola! — K poglavju o učiteljskem stanovanju. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

VABILO

k

vrtni veselici,

ki jo priredi

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“

s sodelovanjem slavne »Ljubljanske društvene godbe« in 150 učiteljic in učiteljev pod vodstvom mestnega učitelja g. Pavla Gorjupa

na vrtu hotela „Ilirija“ v Kolodvorskih ulicah

v soboto, dne 9. septembra 1905

===== ob 7. uri zvečer. =====

Vzpored: petje in godba.

Vstopnina: 1 krono za osebo.

Ker je čisti dohodek namenjen zgradbi »Učiteljskega konvikta«, upa podpisani odbor, da bodo vse priglašene gospodične pevke in gg. pevci gotovo sodelovali. Kdor je zadržan udeležiti se veselice, pa blagovoli z ozirom na blagi namen poslati vstopnino.

K obilni udeležbi vabi najvljudneje

odbor.

O peticiji na državni zbor za izboljšanje gmotnega položaja ljudskega učiteljstva.

Poročal pri »Zavezinem« glavnem zborovanju v Pulju nadučitelj Pavel Plesničar.

Slavna skupščina! Cestita gospoda!

Četrto desetletje že teče, odkar obstoja za nas vse državni ljudskošolski zakon. Zasijal je v tistih časih kakor zvezda rešiteljica vsemu tlačnemu učiteljstvu, ki pa pravzaprav do tiste dobe še ni zaslužilo tega imena! Sluge, hlapci so bili in še več; marsikateri črnosuknež je poizkusil nad njimi svojo pest, da, prav kakor svojčas inkvizitorji.

Hvala Bogu! Tisti časi so minuli, minulo je hlapčevstvo, suženjstvo učiteljskih trpinov! Z novim zakonom je bilo po-

stavljeno ljudsko-šolsko učiteljstvo — lahko rečemo — na lastne noge. Odkazana so mu bila nova pota, določeni novi smotri v težkem njegovem poklicu. No, in s tem še ni rečeno, da se je zadovoljilo vsem razmeram in potrebam! Trebalo je marsikatero izpremembo, marsikaterega pojasnila. Državni ljudsko-šolski zakon z dne 14. maja 1869. l. so popravili z novelo z dne 2. maja 1883. l.; istotako so se pojasnili marsikateri paragrafi z ministrskimi odredbami. Vse lepo, vse dobro, vse hvalevredno! Da bi se pa za življenjske pogoje učiteljstva kaj priskrbelo, o tem ne duha ne sluha.

Tisti nesrečni § 55. ljudskošolskega zakona je ostal do danes popolnoma nedotaknjen in nepojasnen. Zdi se mi, kakor da bi si merodajni faktorji hoteli za vedno roke umiti pri tem paragrafu, češ: Saj hočemo tudi učiteljstvu dobro, saj mu želimo primernih plač.

Slavna gospoda! Mislim, da mi pač vsi potrdite, »da takega paragrafa, ki eksistuje samo na papirju, učiteljstvu ni potreba; da, boljše je, da ga ni! Vara se s tem edino učiteljstvo, zaman sega po izboljšanju svojega gmotnega stanja, dasi bi moral biti § 55. vsakomur jasen, jasen vsakemu trezno mislečemu človeku. Tantal je segal po sadu, ki je plaval pred njegovim obličjem, učiteljstvo sega in hoče, da se uveljavi § 55., in zopet zaman.

Gospoda! Grozno in zraven sramotno je! Za stan, ki je steber naroda, steber države, steber človeštva, za ta stan se nihče ne gane! Vsi šolski §§ vise kot Damoklejev meč nad našimi glavami. Gorje ti, učiteljska para, če se količkaj pregrešiš, po tebi je! Vse to hitro vidiš! Da se pa greši zoper § 55. lj. šolskega zakona z dne 14. maja 1869. leta dannadan, leto za letom, da trka beda, obup pri marsikateri učiteljski rodovini na vrata, tega nihče ne vidi.

Rekel sem prej, da je ostal § 55. lj. šol. zakona z dne 14. maja 1869. l. do, danes nedotaknjen, nepojasnen! Dokaz je na dlani, dasi je § 55. jasen in razumljiv vsakomur, kdor ga le razumeti hoče. Pa kaj hočemo, če ga mi in z nami mnogi razumejo, pa ga naši deželni očetje razumeti nočejo. Razlagajo si ga po svoje in ker je res § 55. nekam splošen, posebno v svoji prvi točki, ga obračajo na vse načine. Deželni zbori sestavljajo načrte; takih načrtov ki bi odgovarjali duhu omenjenega paragrafa, nočejo sestaviti.

»Najmanjši prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji, podučitelji, neprimorani truditi se s postranskimi deli, obračajo lahko vso svojo moč na svoj poklic in da je učiteljem tudi mogoče živiti svojo družino primerno okolnostim dotičnega kraja.«

Slavna gospoda! Po tem-le bi si vsakdo mislil in sklepal, da so si prejemki ljudskošolskega učiteljstva po vseh avstrijskih kronovinah približno enaki! Koliko prevare! Koliko razlike! Iz tega sklepamo, da naši deželni zbori ne razumejo oziroma nočejo razumeti gori citiranega odstavka.

No, in slednjič pridem do vprašanja: Ima-li učiteljstvo pričakovati v kratkem času poštene regulacije svojih plač od deželnih zastopov? Jaz sem prepričan in z mano marsikateri: Dokler bo razsajalo po naših lepih pokrajinah klerikalno divjaštvo, dokler se bodo zasedanja deželnih zborov razbijala na tako brutalne načine kot v zadnjih časih, dokler bodo klerikalni preobjестneži v dež. zbora h zavzemali tako stališče proti učiteljstvu kot v zadnjem času, toliko časa nimamo pričakovati kakega korenitega izboljšanja učiteljskega gmotnega položaja. — Vprašam: Kdo pa trpi pri teh abnormalnih razmerah? Davkoplačevalci v materialnem oziru, t. j. tisto naše verno, zapeljano ljudstvo, ki še ni spoznalo volka v ovčji koži; trpi učiteljstvo, ki ga nazivljajo za prvega pionirja civilizacije in ljudske naobrazbe; trpe davkoplačevalci v duševnem oziru, ker nimajo materialno dobro podprtega učiteljstva, ki bi zamoglo vse svoje moči uporabiti v korist šolstva in v boljšo bodočnost narodovo. Da, da! Tako se polagoma vsekuje rak-rano v narodno telo brez pomisleka, da z učiteljstvom stoji in pade narodov obstoj.

Gospoda moja! Spremljajte me v duhu po naših lepih slovenskih pokrajinah! Po Kranjski se hoče širiti klerikalni zmaj, ta največji sovražnik šole, učiteljstva in svobodnega napredka sploh. A v Kranjski se svita, vrste prijateljev svobodnega učiteljstva se množe.

Središče Slovenije, bela Ljubljana, razpenja ponosno svoja narodno-napredna krila. Kranjska mesta slede Ljubljani; upajmo, da se tudi ostalemu ljudstvu odpro oči.

Nekdanji ljubljene narodov, takoiimenovani oče naroda na Goriškem, je za nas odpadnik. Od njegovega kluba nimamo pričakovati Bog vè kakih iznenadenj. Pred časom so skovali v goriškem dež. zboru načrt za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja. Načrt še do danes ni sankcioniran, in goriško učiteljstvo — hočeš, nočeš — trpi! Kaj pa pri nas v Istri? Dali so nam toliko, da ne moremo umreti, niti dostojno živeti. Istra! Nikakor ni tako tožna, kakor jo vsak dan nazivljejo, ampak veliko bolj tožne so razmere, ki vladajo v nji. Kadar bo še tu zacvel v svojem popolnem cvetu brezdomovski klerikalizem — kar pa čuvaj dobri Bog — takrat bomo tudi mi lahko vzdiknili z Gorotanom: Morituri vos salutanti! Le tovariši v zeleni Štajerski se vesele majhnega priboljška.

Tožna slika in bodočnost! Cenjeni tovariši, cenjene tovarišice! Stališče svoje poznamo. Od deželnih zastopov nam je v doglednem času malo ali nič pričakovati, s čimer nas bi mogli zadovoljiti. Godi se nam naravnost vnebovpijoča krivica, saj nam niti tega ne privoščijo, kar nam je v zakonu zajamčeno. A to naj nas ne straši! Klic nas vseh se mora združiti danes v zahtevo, da se § 55. drž. ljud. šol. zakona izpremeni, oziroma pojasni tako, da bo že enkrat konec vseh nezakonitosti proti učiteljstvu, da bodo vsi dež. zastopi popolnoma na jasnem

gledè gori omenjenega §, zoper katerega greše vedoma že desetletja sem.

V dosego tega se moramo obrniti do svojih somišljenikov, potrkati moramo pri narodnonaprednih državnih poslancih, da spremljajo naše prošnje v parlament na Dunaj. V teh prošnjah povejmo, da bo vsem jasno, kaj hoče, kaj zahteva ljudskošolsko učiteljstvo.

V imenu »Slov. učit. društva za koprski okraj« sem sestavil načrt take-le peticije, oziraje se pri tem v prvi vrsti na istrske razmere in upošteva je pri tem zahteve ostalega slovenskega učiteljstva.

Zato upam, da bo stvar vsakemu izmed cenjenih zborovalcev kar najbolje znana.

Visoki državni zbor!

Že leta sem je vprašanje o izboljšanju učiteljskega gmotnega stanja na dnevnem redu. Deželni zbori vseh avstrijskih kronovin se pečajo s to temo. Navzlic temu še ni regulacija učiteljskih plač do danes uravnana. Celokupno avstrijsko učiteljstvo zahteva z vso opravičenostjo svojem statusu primerne plačila, ker si je v svesti, da bo le materialno dobro podprto učiteljstvo kos svoji težki nalogi, da bo le tako moglo vse svoje moči žrtvovati v prid šolstvu, v prid celokupni domovini.

Vzroki učiteljskih zahtev in prošenj leže na dlani:

1.) Najpreprostejši delavci širom domovine in izven nje zahtevajo — dasi niso maturirali — zvišanje svojih plač ali dnin in ugodi se jim. Le učiteljstvo, ki prodira v tmine narodov »z uma svetlim mečem«, ki vzgaja narodov najdražji zaklad, bodoče državljane, le učiteljstvo se pušča, da gineva in gine pri svojih sedanjih mizernih plačah.

2.) V zadnjem času so se korenito regulirale plače državnim uradnikom. Tudi dežele so prihitele na pomoč svojim uslužbencem z izboljšanjem njihovega gmotnega stanja. Celo mestni, občinski zastopi niso zaostali ter se krepko potegnili za svoje uradnike, sluge i. t. d. Z eno besedo: vsi stanovi se radujejo svojih priboljškov, le ljudskošolsko učiteljstvo je tisti nesrečni stan, ki naj mirno čaka, kdaj pade tudi njemu kaka drobtinica.

3.) Visoki državni zbor je pred kratkim sprejel nujni predlog glede uravnave službenih prejemkov vsega avstrijskega duhovništva. Dohodki lj. šol. učiteljstva se s sedanjimi dohodki duhovništva ne dajo niti oddaleč ni najmanje primerjati, pri vsem tem, da posamezniki izmed učiteljstva nimajo skrbeti samo za svojo osebo, ampak za vso svojo, časih prav mnogoštevilno družino.

4.) Znano je, da preti vsem slojem in stanovem očitno naraščajoča draginja. Nekateri stanovi so bili torej že toliko srečni, da so jim povišali njihove dohodke. Dasi so sedaj materialno mnogo na boljem, težijo ti še vedno o velikanski draginji. Kaj naj pa reče ljudskošolsko učiteljstvo, ki je ostalo pri prejšnjih škandaloznih plačah! Če občuti kateri stan sedanjo draginjo, je ta brezdvomno učiteljski, na katerega pritiskajo sedanje draginjske razmere z vso brutalno silo. Učiteljevo prej težko stanje je postalo v sedanjih razmerah neznosno in s strahom gleda v bodočnost.

Vse te okolnosti so napotile ljudskošolsko učiteljstvo, da stopa vnovič pred visoki državni zbor s prošnjo, da se mu da skoraj to, kar mu gre po § 55. državnega ljudskošolskega zakona z dne 14. maja 1869. l. državnega zakona štev. 62.

1. Temeljne plače.

Temeljne plače naj se odmerijo po treh razredih. I. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 9. plačilnega razreda. II. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 10. plačilnega razreda. III. razred naj odgovarja plači državnih uradnikov 11. plačilnega razreda. 1200 K bodi sploh eksistenčni minimum, pod katerega naj se ne gre. To veljaj za provizorne učitelje, učiteljice, suplente, suplentinje, opremljene z izpričevalom učiteljske zrelosti.

2. Petletnice.

Sedanje petletnice so po večini delovanju učiteljstva popolnoma neprimerne. Po nekod, n. pr. v Kranjski, so te odmerjene po 80 K, kar pride mesečno 6 K 66 h. V Istri znašajo le 150 K, kar je mesečno 12 K 50 h. Po petletnem neumornem delovanju, ki pa mora biti popolnoma zadovoljivo po sodbi predstojnikov, se povišajo učiteljstvu službeni prejemki na Kranjskem za 6 K 66 h, v Istri za 12 K 50 h, kar še vedno ne odgovarja zahtevam časa in stanu. Učiteljstvu se stavijo vedno nove zahteve, povsem logično bi bilo da se ga tudi plačuje vsem zahtevam primerno. Navadnemu delavcu se izboljša plača v petih letih gotovo za večji znesek kakor so gori navedeni, ki naj veljajo najvažnejšemu stanu: učiteljstvu. Učiteljstvo vseh avstrijskih kronovin si je, glede kvinkvenij edino, namreč: Visoki državni zbor bi izpolnil le svojo sveto dolžnost, ako pripozna celokupnemu učiteljstvu petletnice po 200 K, katere naj se — če le mogoče — všteto od izpita učiteljske zrelosti. Če štejejo n. pr. na Goriškem petletnice od zrelostnega izpita, sme biti deležno tega tudi učiteljstvo ostalih kronovin, saj ima vse učiteljstvo iste študije, iste dolžnosti in iste pravice.

3. Aktivitetne doklade.

Avstrijsko ljudskošolsko učiteljstvo deluje z vsemi silami na to, da se njegove plače zenačijo plačam državnih uradnikov zadnjih treh plačilnih razredov, osobito v sedanji draginjski dobi, da si zagotovi svoj bodoči obstanek. Zategadelj blagoizvoli visoki državni zbor odreniti, da določijo dotični deželni zakonodajni zastopi podložnemu ljudskošolskemu učiteljstvu doklade po 200 K na leto do časa, ko bodo tudi plače vsega učiteljstva urejene enako plačam, ki jih uživajo državni uradniki XI., X., IX., plačilnega razreda.

4. Pokojninski zakon in leta provizoričnega službovanja.

Istrski deželni zbor je v svojem zadnjem zasedanju sestavil načrt pokojninskega zakona, ki pa do danes še ni sankcioniran. Nasplošno je v tem načrtu — kolikor ta ne nasprotuje tem izvajanjem — ugojeno učiteljstvu z razločkom, da načrt učiteljstvu, ki ni zadobilo definitivnosti, ne všteto provizornih let v službeno dobo, dasi je po omenjenem načrtu tudi provizorno učiteljstvo s sposobnostnim izpričevalom obvezano plačevati v pokojninski zalog, in sicer prvo leto po usposobljenju 10%, a vsako naslednje leto 4% svoje plače s pristavkom, da dobi provizorno nastavljen učiteljstvo v slučaju istopa iz službe kot odpravnino povrnjene vse že vplačane zneske. Načrt je potreben v tem oziru, preden se ga predloži v sankcijo, korenite korekture. Učiteljstvo bo moralo po tem načrtu, če ta postane zakon, prav občutno in po krivem trpeti. Učitelj, oziroma učiteljica bi pač ne bila kriva, da nista zadobila definitivnosti, dasi sta zanjo morda mnogokrat prosila.

Čas, od katerega se štejejo leta v pokojnino, je izpit učiteljske usposobljenosti. Ne sme se misliti, da je učiteljevo

delovanje zaradi druge izkušnje plodonosnejše kakor pred izkušnjo. Celo obratno! Kandidat, vstopivši v življenje, gori v svojem mladeniškem navdušenju za svoj novi stan. Vse svoje moči žrtvuje, da rešuje čim povoljnejše svojo nalogo. Na največ krajih izvršuje svoj posel samostojno na enorazrednicah, in to v popolno zadovoljnost svojih nadzornikov. Bodisi še tako telesno krepak, mora omagati tekom let. Navdušenje za poklic pač ne ugasne, a pešajo telesne kakor duševne moči, ker učitelj nima zadostnih sredstev, da bi se mogel telesno kakor duševno dovoljno razvijati. Torej leta mladeniškega navdušenja, leta, v katerih učitelj deluje morda najplodonosnejše, ta leta se v službo ne štejejo. Razumljivo je, da je ta določba popolnoma neutemeljena in krivična. Zaradi tega prosi ljudskošolsko učiteljstvo: Visoki državni zbor skleni posebno določbo, ki veljaj za vse provincije in s katero se bodo vsakemu učitelju (učiteljici) z izpričevalom usposobljenosti štela vsa provizorna leta, t. j. od zrelostnega izpita nadalje, v službeno dobo, bodisi da je dotični učitelj (učiteljica) definitivno ali provizorno nameščen.

Kaj pa slučaj, da učitelj zboli in če po dolgotrajni bolezni nastopi smrt? Zaostali nimajo strehe, največkrat niti sredstev v boju za svoj obstanek. Čaka jih pač najhujše. Izpolnila bi se vsemu učiteljstvu le goreča želja, da se gledè tega uredi stvar tako, da imajo po umrlem učitelju zaostali pravico do tretjine letne plače, katero je učitelj nazadnje prejemal. To ugodnost uživa istrsko učiteljstvo, in le želeti je, da se po vseh kronovinah po tem zgledu ukrene. Ako že ne iz drugega vzroka, že zaradi humanitete same bi se moralo takim učiteljskim sirotam priskočiti v najhujšem trenutku na pomoč ter s tem nekako priznati delovanje umrlega, ki je izdihnil sredi v izvrševanju dolžnosti svojega poklica.

Povsem pravično bi nadalje bilo, da se šteje v pokojnino vsaj 50% stanarine. (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega srpana 1905 K 113.819.35.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu.

(Dalje.)

Zborovanje sekcij

se je potem vršilo vzgoraj omenjenih prostorih. Prva sekcija je imela predsednika Gassareka in je od 6. do 8. ure zvečer pretresovala 22 predlogov.

Druga sekcija je imela predsednika Horvateka in je razpravljala o 54 predlogih,

Stalni konferenčni odbor

je imel svojo drugo sejo dne 11. avgusta od 8. do 9. ure zjutraj, baveč se z gradivom, ki je bilo preresetano v omenjenih sekcijah.

Tretje glavno zborovanje

se je pričelo po 9. uri dopoldne dne 11. avgusta. Po verifikovanju zapisnika o II. glav. zboru omeni predsednik g. P. Končnik, da po § 12. ukaz za dež. učit. skupščino ni naloga skupščine sklepanje (odgovor Gassareku). Po odhodu predsednika predseduje dr. Frettenstättel ter se otvori diskusija o govoru prof. Veselyja. Delegat pl. Calisto priznava, da so nazori podavatelja velike važnosti, graja pa, da se v moderni pouk risanja hoče vtihotapiti neka neodkritosrčnost. Nova metoda ima mnogo vrlin, da bi pri zmernih zahtevah lahko ostala pri goli resnici. Potem prečita neko tiskano poročilo »Tagesposte« o novi metodi, kjer se na vprav smešen način pretirava hvala modernega risanja, kakor bi bili mali paglavci že sami umetniki. Tudi mu ne ugaja sedanji način razstav risb, ker se kažejo samo najboljše dela, s čimer se obiskovalci le vodijo k zmotam, ker se potem poizkusi v praksi navadno izjalovijo. Zato bi morala biti razstavljen vsa dela in tudi najslabša. Končno opozarja na izdelano učbo sekcije graškega učit. društva in stavi predlog: VII. štaj. deželna učit. skupščina prosi visoki štaj. deželni šolski svet za uvedbo modernega pouka v risanju, 1.) da se odstranijo vse ovire za uvedbo nove risarske metode, ki so: neenaka izobrazba učiteljstva z ozirom na novo risanje, preveliko število učencev v razredih, pomanjkanje primernih soban za risanje in modelovanje in nedostatek potrebnih učil; 2.) da se določi tak učni načrt, sodržujoč le one zahteve, katerim lahko ustrezajo vsi učitelji in večina učencev na podlagi one učbe, ki jo je sestavila 3. sekcija graškega učit. društva. Za izobrazbo učiteljev v risanju naj se uvedejo posebni kurzi.*) Govor prof. Veselyja naj se natisne.

Dr. Frettenstättel pove svoja opazovanja, ki jih je dobil o priliki nadziranja, omeni, da se je dotični slavošpev »Tagesposte« nanašal na neko angleško šolo ter pristavi, da se po pojasnilu od strani g. dež. šol. nadzornika Končnika ne misli sestaviti definitivni učni načrt. Smoter predavanja je bil le-ta, da se učiteljstvo začne zanimati za moderno risanje ter se po možnosti samo dalje izobrazuje.

Deleg. Wernbacher pogreša v razstavi risb iz vadnice, na kar pravi dr. Frettenstättel, da je to še bolje, zakaj na vadnici so povsem druge razmere nego na ljudskih šolah.

Deleg. Lichtenwallner pogreša določno izražen smoter, ravnatelj Fellner pa predlaga, naj se risbe Calista razstavijo; temu doda Bischofberger, da se naj risbe Calista razstavijo v učiteljski učilnici, in sicer metodično urejene od nižje stopnje do višje.

V končni besedi pravi prof. Vesely, da je zaradi pomanjkanja prostora nemogoče razstaviti vseh risb (tudi slabih); v novi metodi delamo šele poizkuse, in takšni morajo biti tudi učni načrti. Zato predlaga: Nova metoda risanja naj se v ljudski šoli uvede polagoma razmeram primerno.

Vsi predlogi se enoglasno sprejmejo. Govor prof. Veselyja in učni načrt za risanje od Calista se natisnejo.

O biološki metodi prirodoepisnega pouka

govori delegat Supper (iz Irdninga). V I. delu podavanja govori vobče o biološki metodi, kar se lahko čita v knjižici: Schmeil — Reformbestrebungen auf dem Gebiete des natur-

*) Meseca septembra vodi tak kurz učitelj Schmorantzer v Celju.

geschichtlichen Unterrichtes. V 2. delu omenja biološke opazke o vererici, o ježu, netopirju, o branilih živali in o rastlinah.)*

Predsednik g. Končnik zahvali govornika.

Deleg. Bischofberger želi, da bi se v novih čitankah prirodopisni sestavki bolj ozirali na biologijo. V 5. štaj. dež. učit. skupščini (pred 15 leti) je bil izvoljen odbor za sestavo čitank, o tem odboru pa se nič ne ve. — Deleg. Wernbacher omeni neko novo čitanko, ki je že po biološki metodi sestavljena ter se omejuje ves verbalizem, dalje zahteva, da naj izborne slike spremljajo učenca ves čas pouka.

Deleg. Fellner odgovarja, da je odbor za izdelovanje čitank bil svoj čas sklican ter je svoje delo dokončal; ne ve pa, kaj je iz istega postalo. Sedanje čitanke so slabe. Podrobne učne načrte sta izdelala Lipp in Eidam. V prirodo-pisnem pouku morajo učenci živali in rastline sami opazovati, ne pa modele ali pa sliké. V šolski sobi naj se pokaže razvoj metulja iz jajca naprej, rastlinski razvoj pa iz semena. On je tudi proti izletom s številnimi razredi. Ako je na izletu le 4—10 učencev, potem je lahko koristen pouk, pri večjem številu je ves pouk nemogoč.

Deleg. Monschein opozarja na učila, katera je razstavil »I. avstrijski laboratorij za biologijo in projekcijo« ter jih toplo priporoča.

Poročevalec Supper stavi sledeča predloga:

1.) V ljudskih in meščanskih šolah naj stopi, kolikor se ni že zdaj zgodilo, namesto opisovalnega prirodopisnega pouka po bioloških načelih zasnovan pouk. Pri tem se je izogibati enostranskemu poudarjanju biologije. Temveč sistematika, morfologija in biologija se imajo smatrati kot skupaj spadajoče. 2.) Pri bodoči preosnovi učnih načrtov naj se na omenjeno zahtevo ozira. V čitanke naj se sprejmejo primerna berila. Predloga se sprejmeta.

Deleg. Gassarek odgovarja na opazko predsednika zaradi sklepanja skupščine ter zahvali Suppera, da je stavljal predloge.

Predsednik g. P. Končnik prečita zahvalo cesarjevo, Hartlovo in Claryjevo.

Predlogi.

Deleg. Gassarek kot predsednik 1. sekcije je poudarjal, da je deželna učit. skupščina kraj, kjer povejo zastopniki vsega učiteljstva vse dežele kot strokovnjaki svoja mnenja v korist šolstva, čeprav se v drugih strokah vedno tako godi, le pri nas ne. Mnogokrat se učiteljem brez vzroka očita, da zahtevajo pretiranosti. Ko je g. dež. šol. nadzornik Končnik v stalnem konf. odboru izjavil, da bo želje učiteljstva krepko podpiral (ploskanje), je stalni konf. odbor sklenil, omejiti se na najnižjo mero. Stvari, ki še niso dozorele, se ne bodo omenjale. V sekciji določeni poročevalci stavijo sledeče predloge:

Del. ravnatelj Trunk: 7. štajerska deželna učiteljska skupščina se izreče, da je treba sedanje učne načrte ljudskih šol v marsikaterem oziru izboljšati. Deželni šolski svet se naprosi, da se učni načrti temeljito predelajo. Vzroki za to

*) Čitatelje opozarjamo na znamenito knjigo prof. dra. Otto Schmeil in sicer: Lehrbuch der Zoologie (12. izdaja 1905) in Lehrbuch der Botanik (4. izdaja), Obe knjigi sta jako zanimivo pisani z ozirom na biološke razmere živali in rastlin, ker jih lahko vsakemu najtopljeje priporočamo. Zlasti so izborne slike, ki so tudi za ljudske šole izišle v večjem merilu.

so: Sedanji učni načrti sodružujejo preveč snovi ter se premalo ozirajo na šole nižje kategorije, zlasti na olajšave šolskega obiskovanja. V nekaterih točkah sodružujejo obžalovanja vredne prezgodnosti, tako z ozirom na slovnico in računski pouk. Na mesto principa snovi mora stopiti princip moči. Zato naj se sestavi normalni učni načrt. Predlog se z odobravanjem sprejme enoglasno.

Del. Horvatek predlaga omejitev domačega dela po šolskih otrokih za plačilo.

Del. Gassarek zahteva za zanemarjeno otroke ustanovitev rešilnic. Sprejeto.

Del. Lux predlaga razširjenje dosedanjih učiteljskih več letnikov ter ustanovitev novega učiteljskega. Sprejeto.

Del. Horvatek predlaga, da se naj skupščina izreče, da so domače naloge pedagoško in higijeniško zlo ter se imajo odpraviti. — Del. Trunk je le za delno omejitev, ravno tako del. Gassarek, kakor je sklenila sekcija. Za zadnje se izreče skupščina.

Del. Gassarek predlaga, naj se uvedejo počitnice v mesecih julij in avgust. Olajšave za šolsko obiskovanje naj trajajo od 1. junija do 1. oktobra. Sprejeto.

Del. Gassarek zahteva odstranjenje pogojnih vročinskih počitnic. Sprejeto.

Del. Stand predlaga, naj se v razredih zniža število učencev. V nerazdeljenem razredu pod 80, v razdeljenem pa jih ne sme biti čez 100. Sprejeto.

Del. Tomplak predlaga, naj se pouk v telovadbi preloži na poletni čas in se za takrat zato ure pomnožijo. Sprejeto.

Del. Schreithofer predlaga, naj se za šolska natanila uvedejo knjižice; ista se izdajajo samo dvakrat v letu, redi se naj pišejo s številkami. Sprejeto.

Del. Robič predlaga uvedbo normalnih zvezkov. Po pojasnilu g. predsednika, da se to zgodi uradnim potom umakne svoj predlog.

Del. Fellner zahteva uvedbo enotnih oblik črk. Sprejeto.

Del. Gassarek zahvali vse poročevalce, zlasti ravnatelja Trunka, ki je s svojim bogatim strokovnim znanjem delo jako olajšal.

Predsednik g. P. Končnik po prečitaniu imen delegatov opozori na demonstriranje v I. avstr. laboratoriju za biologijo, deleg. Calisto pa na razstavo njegovih risb na učiteljsku.

Konec ob polu 1. uri. Stalni konferenčni odbor je sklican na sejo ob 2. uri popoldne, da se posvetuje o predlogih 2. sekcije. Četrto glavno zborovanje se začne ob 3. uri popoldne.

(Dalje.)

Kako se ustanavlja prva slovenska meščanska šola!

Znano je, kako birokratski, neukreten, počasen in bogznaj še kakšen je avstrijski vladni aparat, kadar ima ustanoviti slovenske šole. Vendarle bi marsikdo utegnil misliti, da Slovence ovirajo nemškutarske vlade samo v obmejnih krajih in da smo na Kranjskem na boljšem. A temu ni tako! Tudi pri nas se ustanavljajo njihotreba nemške šole s čudovito požrtvovalnostjo, slovenske šole pa se na vsi črti ali zavračajo ali pa ovirajo. Kričeč, vnebovpjoč slučaj je oni prve

slovenske postojnske meščanske šole. Na tak način bi niti med divjaki ne ustanavljali meščanske šole, kot se jo upajo državne šolske oblasti v kulturni provinci odlične Avstrije!

Pet let je že preteklo, odkar se ustanavlja prva slovenska meščanska šola v Postojni! Pet let je namreč že minulo, odkar je soglasno sklenil deželni zbor, da bo dežela plačevala učiteljstvo na tej šoli. Občina je obljubila dati brezplačno potrebne šolske prostore za toliko časa, da se reši vprašanje glede šolske stavbe. Vse druge formalitete bi se dale rešiti z najslabejšo polževo hitrostjo tekom enega leta, pa niti ne bi bilo treba, da bi gospoda kazala ono dobro voljo in ono agilnost, ki jo opažamo pri snovanju nemških šol.

Pred štirimileti že bi torej lahko imeli Slovenci prvo meščansko šolo z maternim učnim jezikom. A vladni kurz, ta ponemčevalni sistem, si je tudi v tem slučaju obvaroval svojo avtoriteto. Delale so se ovire nad oviro in šele letošnjo spomlad se je sestavil učni črtež, ki bi ga imelo odobriti naučno ministrstvo.

Danes štejem 1. septembra, a o odobrenju učnega načrta nam ni še ničesar znano in o kakem razpisu učiteljskih mest ni ne duha ne sluha. Vse kaže, da nas hočejo zopet za eno leto oškodovati, ali bolje rečeno: opehariti; kajti gospodje nam že štiri leta obljubujejo takojšnjo otvoritev šole. Mi nujno zahtevamo pojasnila! Zakaj se ne razpiše učiteljskih mest za letošnjo jesen? Zakaj se ne izposluje nujnejše potrdila skozi tri ali štiri leta zavlačevanega učnega načrta?

Pozivljamo njega ekscelenco barona Heina, da naredi vendar že enkrat konec tako smešnemu in kvarnemu zavlačevanju. Naj se vendar sam iz aktov prepriča, jeli potrebno, koristno, pošteno in častno za deželo Kranjsko, da se otvarja v dvajsetem stoletju pod njegovim predsedstvom celih pet let meščanska šola, za katero so že zdavnaj zagotovljena vsa sredstva in ki bi se bila lahko osnovala tekom enega leta!

Če bi drugod delali ustanovitvi meščanskih šol toliko težav, kot jih delajo našim ubogim šolskim oblastem, potrebovali bi n. pr. v kraljevini Češki par tisoč let, da bi imeli ono število meščanskih šol, kot jih danes posedujejo. Nikar naj se nas ne tolaži več s praznimi izgovori, da je to in ono zakrivilo zavlačevanje. Naše potrpežljivosti je konec. **Krvice je iskati v c. kr. pisarnah šolskih oblastev!**

Zahtevamo, da se stvar nemudoma urgira. Prva slovenska meščanska šola v Postojni ni le lokalno, ne le kranjsko vprašanje, marveč principijalna zadeva, ki se tiče vseh Slovencev in vsi smo opravičeni zahtevati od avstrijske vlade zanjo brzega, brezpogojnega zadoščenja!

K poglavju o učiteljskem stanovanju.

Nekaj iz prakse.

Da krajni šolski sveti kaj radi nasprotujejo brezplačnim učiteljskim stanovanjem, je znano. Še bolj znano je, da duhovnik kot član krajnega šolskega sveta rad nasprotuje takim stanovanjem, seveda zgolj iz ljubezni do bližnjega. Manj bo morda znano, da se dobe tudi taki nadučitelji, ki, prepojeni »tovariške« vzajemnosti, sami delujejo na to, da se godi podrejenemu učiteljstvu čim slabše.

Evo dokaza!

Prišel sem za def. učitelja na trirazrednico. V šolskem posloplju je bila tudi podstrešna sobica, ki je še v starih časih služila »Schulgehilfu« za brezplačno stanovanje. Isto mi je tudi moj nadučitelj prepustil. Krajni šol. svet je ni omenil v razpisu. Pa ti pridem navzkriž z nadučiteljem. Ker se ni mogel drugače maščevati nad menoj, se je spravil nad sobico. Dobim od njega sledeči dopis v nemškem jeziku, ki slove doslovno:

»Zl. 49. An den Herrn — — def. Lehrer in — —.

Nachdem vom 15. Juni 1897 an das Dachbodenzimmer im alten Schulhause wieder dem ursprünglichen Zwecke — als Lehrmittel- und Arbeitszimmer zugeführt wird, wird seitens der unterfertigten Schulleitung ersucht, dasselbe bis zur angegebenen Zeit zu räumen.

Schulleitung — —, am 1. Juni 1897. N. N.«

To-le ga imaš! Kam pa naj grem? Ali v gostilno, kjer bi naj ves denar zapravil? Drugega stanovanja pa ni. Začnem premišljati. Torej v sobici se bodo shranjevala učila. Katera? Mesečne seje smo imeli zmeraj v razredu. Nič ne bo iz tega. Pa ti nisem šel iz sobe.

V prihodnjih dopisih pazite na vsebino, čemu bi naj bila sobica vsakokrat prazna.

Ker se le nisem pobral iz sobice, dobim drug dopis, v katerem mi med drugim reče: »... Glede sobe me ne zadržuj dalje, ker bi jo sicer bil prisiljen izprazniti.« Zadnje tri besede so bile podčrtane. Ali mislite, da sem šel ven? Kaj še! Kam? Še dve leti sem ostal v nji. Ker na poziv šolskega vodstva nisem šel iz stanovanja, si misli »plemeniti tovariš«, da pojdem, ako podkuri ondotni krajni šolski svet. Dobim naslednji od njega pisani in od načelnika podpisani uradni dopis krajnega šolskega sveta:

»Št. 17. Cenjenemu gospodu — — učitelju v — —.

Šolsko vodstvo v — — je z dopisom od dne 5. sušca 1899, št. 17., semkaj naznanilo, da bode v bodočem šolskem letu delalo nov zapisnik (Inventar) pohištva in učnih pripomočkov tukajšnje trirazredne ljudske šole.

Ker pa šolsko vodstvo za to postavno predpisano delo potrebuje tudi primerne prostora, se Vam naročuje, da podstrešno sobo v šolskem posloplju v — — do 15. aprila t. l. zanesljivo izpraznite in si za shranitev Vašega pohištva preskrbite drugo sobo.

Krajni šolski svet — — dne 5. sušca 1899.

Načelnik:

N. N.«

V podstrešni sobici boste »Inventar« delali, za vsako reč po ozkih podstrešnih stopnjicah skakali ali pa vsa učila gori nosili? Na, ne boste! Pa še nisem šel iz podstrešja. Branil sem svojo posest vztrajno kakor Steselj Port Artur. Mučilo je »tovariša«, ker nisem slušal. Na okrajni šol. svet si ni upal pisati, bal se je morda nosu, da vendar ne gre, da gre nadučitelj, namesto da bi podpiral podrejeno učiteljstvo v vsakem oziru in ga ščitil in branil, uganjat take neumestne in zlobne burke proti svojim sotrudnikom.

Po preteku mesec dni dobim spet od »slavnega« krajnega šolskega sveta po nadučitelju pisani in od načelnika podpisani dopis, sicer tudi pod št. 17, toda ostrejšega in — sobica je bila namenjena zopet drugemu smotru. Prej sem bil »cenjeni gospod«, zdaj pa že »blagorodni«.

»K št. 17. Blagorodnemu gospodu — —, učitelju v — —

Podpisani krajni šolski svet Vam je pod tuuradnim številom 17 že marca 1899 podstrešno sobico v stari šoli

odpovedal ter Vam naročil, da taisto do 15. aprila 1899. izpraznite. Ker se temu naročilu do danes ni ustreglo, se Vam zaukazuje (ta beseda je podčrtana), da sobo takoj izpraznite, ker jo bo krajni šolski svet z naprej sam potreboval. Zanesljivo se pričakuje, da bo imenovana soba do 20. aprila 1899 prazna, da se zamore prej primerno (kako »gosposko«) osnažiti (čujtel čujtel) in za shranitev učnih pripomočkov in drugih šolskih reči pripraviti.

Krajni šolski svet — —, dne 16. aprila 1899.

Načelnik:

N. N.«

Nazadnje mi je bilo preneumno. Določil sem si tritedenski rok, da ostavim sobico. Rok je potekal. Dan pred določenim časom dobim še od nadučitelja v svoj razred nastopni listič: »Drei Wochen sind verflossen. Das Dachzimmer muss Morgen Dienstag leer sein. N. N.« Za tem še drugega: »Das Dachzimmer muss morgen leer sein.« Prejšnje uradne dopise mi je nosil občinski sluga. Vsa vas je vedela, za kaj gre. Pa sem ga nekoč z dopisom vred pognal, zato sem zdaj v razred dobil listič z izlivi srčnih čutil. »Večna luč ti naj svetil« si mislim in naprosim neko kočarico, da mi je odstopila svojo jedilno shrambo, v katero sem postavil svoje pohištvo.

Tako-le se živi pri nadučitelju, ki razume edino le to, kako bi preganjal podrejeno učiteljstvo, pri tem pa farovško kuharico že od daleč s klobukom v roki pozdravlja: »Dober dan, gospodična! Učiteljica mu je pa k večjemu »baba«.

Kaj se je zgodilo s podstrešno sobico?

Miši so se naselile vanjo.

Večnaja mu pamjat!

Nadučitelj.

Dopisi.

Istra.

Neshvatljivo. »Naša Sloga« postala je sada učiteljski list. Mora da ima medju učiteljstvom dobrih predplatnika, a još boljih suradnika?! Sad piše ovo, sad laže ono; puna je dopisa iz učiteljskih krugova. U jednom se broju tuži, da nisu dopustili nekom popu pomoćne škole, pe ta »Sloga« neshvaća. Velemudro hvali se i jadikuje: »Neki gospodin izrazio se je svagdje, da je najzadovoljniji na školama, gdje su svećenici učitelji. Kod njih imade najljepših uspjeha. To se nazad govorilo, al sada izdalo se parolu: hrvatski svećenici nesmiyu držati škole.«

Čudne su ove misli! Učiteljstvo Istre mora se time baš ponositi. Vidi se očito, kako se »Naša Sloga« ruga učiteljstvu i kako ga cijeni; imade ih još, koji stoje tvrdo, u svom mladenačkom ponosu, uz ovakve farizeje. Zar, da jedan pop znade više u pedagoškom pogledu od pravog učitelja? Čudne ironije! Pak čemu onda učiteljišta i troškova na ovakve škole? Otpravite ih, jer je suvišan trošak na profesore, na potpore i dr. Kad popovi mogu postignuti najljepših uspjeha, onda dajte popovom škole, a učitelje odpravite, jer nisu ničemu.

Tješite se drugovi! Je li, da ste masa? Ta vidite, da vam vaš organ javno u brk kaže, da ste ničemu i da jedan pop više postigne u školi nego li vi, koji ste izučili učiteljsku »akademiju«.

Jest, to se kaže i tvrdi, a drugčije je to u praksi!

Ja službujem više od dvadeset godina po raznim krajevima Istre i rastumačit ću to iz prakse, a ne iz pedagoškog pogleda, jer me pedagogi pomoćnih škola ne bi razumjeli. Pop čuo je nešto o pedagogiji i sjemeništu, al nejma pojma o istoj, a najmanje pak o didaktici. Kako pak dodje do prividnog uspjeha? E, lahka je to stvar! Popu je glavno učilo batina ili abstraktno rečeno — dresovanje. Kad dijete neće da stvar nauči kao papiga, evo mu batina; jer batine po tudjim ledjima ne bole. I tako dijete hoćeš nećeš, mora da nauči, a pop slovi kao najbolji pedagog. Neka dodje pravi učitelj u takvu školu, pak će onda vidjeti kakav je tu napredak i čim se pop služi kod obuke. Što će njemu školski zakoni? On je autonoman i ujedno ovršitelj dotičnog zakona i paragrafa; deset po rukama, dvadeset po plećima, ako je i po glavi, za to ništa, samo da skrši prkos podređenih mu mališa.

To se događa na selu, al molim nek idu ovakvi pedagogi u kakav grad za učitelje, pak ćemo onda govoriti o uspjehu popovskih škola.

Gospodo sudrugovi, molim Vas, kada Vam najviše djece manjka? Zar ne manjka i Vama najviše djece kao i meni, kad ima pop vjeronauk u školi? Je, to je posvuda! A znate, zašto? Djeca se boje doć u školu, kad je sat vjeronauka, jer ih vjeroučitelj izmlati kao — bakalar — baš kao pravi drveni pedagog; djeca se zato plaše škole.

Kad sam na jednom mjestu upozorio župnika - vjeroučitelja na školski zakon i na posljedice, koje bi mogle slijediti, odgovori mi: »Gospodine učitelju! da sam ja vezan, kao što ste Vi, i ako ne bih smio rabiti šibe, ne bih nikada zavirio na školska vrata.« Njima jednom rječju dozvoljeno je sve i mlatiti, a mi ne smijemo niti zakonito kazniti.

»Naša Sloga«, ona stara klepetuša, roni gorke suze, da nije dozvoljeno popovom podučavati u pomoćnim školama, a ja kažem, da je suviše da dolaze na školska vrata i kao vjeroučitelji, jer po današnjim školskim zakonima i propisima nisu ni k tomu svi dorasli — *altrochè* pomoćni učitelji.

Što ćete? Takvi smo! Quod licet bovi, non licet ovi. Znam da će se ovime uvriediti naši »bonžuraši«, al što ćete? Po mojem bi mnijenju bilo previše upotrijebiti pravu latinsku poslovicu: Quod licet Jovi, non licet bovi, jer smo . . . ovce.

Učitelj.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Gornjegradsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 3. kimavca t. l. v Bočni ob 10. uri. Vzpored: 1. Nagovor predsednika. 2. Došli dopisi. 3. Poročilo o dež. učit. skupščini v Gradcu. Poroča g. Fran Kocbek. 4. Zavezino zborovanje v Pulju. Poroča g. Ign. Šijanec. 5. Slučajnosti. Radi kosila je par dni prej javiti g. nadučitelju v Bočni. Gostje dobrodošli.

Goriško.

Tolminsko učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 7. septembra ob 9. uri dopoldne v Kobaridu. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Poročilo uč. zastopnikov in Zavezinih delegatov. 5. Volitev odbora.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Književnost in umetnost.

Poročilo o stanju ljudskega šolstva v okraju goriškem za l. 1904/5 je ravnokar izšlo. Brošura obsega 92 strani; tvarino je uredil marljivi g. c. kr. nadzornik Finšger.

Prvi sestavek je krajepisna in zgodovinska slika Št. Mavre. — Na 55. straneh opisuje učitelj g. Ant. Kutin najlepši kraj slovenske okolice goriškega mesta. Opis je vsestranski: iz njega spoznaš ležbo kraja, posamezne dele občine, gorovje, vodovje, podnebne in zdravstvene razmere, posebnosti glede rastlinstva in živalstva, položaj glede kmetijstva in gospodarstva itd. Prezanimive so črtice glede značaja domačega ljudstva ter podatki o starih šegah, o noši in narodnih vražah ter pripovedkah. — V zgodovinskem delu navaja med drugim iz neke listine od leta 1001. jako znamenit odstavek, ki dokazuje, da je bila Gorica nekdanj slovenska. Važni so tudi podatki o šentmavskih grofih Neuhaus, ki so imeli nekdanj veliko besedo pri deželni vladi. Sploh zve človek iz tega spisa marsikaj zanimivega o naši najbližji okolici. Priporočamo ga v čitanje vsakomur, ki čuti z našim ljudstvom in ga zanima narodna zgodovina. — G. Kutin je tudi sam založil ponatisk svojega dela ter se dobi dotična brošura pri njem za 50 h. — Zelim, da bi dobili take opise vseh znatnejših in važnejših krajev naše domače dežele. Spis popolnjujejo štiri slike, ki bi pa bile lahko boljše. — Jako praktičen je sestavek g. nadučitelja Križmana o zdravljenju jecljavcev. Lepo je, da se učitelji zanimajo tudi za take ne-normalno razvite siromake in jim izkušajo olajšati žalosten položaj. Naj bi tudi ta razprava pripomogla do uspešnejšega postopanja pri poučevanju jecljavcev. — Tretji oddelek poročila obsega šolska oblastva, namreč člane deželnega in okrajnega šol. sveta ter predsednike krajnih šolskih svetov. Na željo vsega učiteljstva se je priobčil letos tudi osebni stalež, kar je bilo res jako potrebno. — Iz pregleda šolske mladine navedemo sledeče: V vseh 85 šolskih občinah goriškega šol. okraja je bilo 12.631 šolodolžnih otrok, 6362 dečkov in 6229 deklic. Od teh jih je hodilo v šolo 99,1%. Vso to veliko množino mladine je poučevalo 76 nadučiteljev in učiteljev, 51 učiteljic in 5 pomožnih učiteljev-duhovnikov, to je skupno 132 učnih oseb. Na vsako učiteljsko osebo pride povprečno po 97 otrok! Pač mnogo preveč za uspešno poučevanje! — Ker so taka poročila zanimiva in tudi koristna, posebno če prinašajo take spise in razprave kakor zgoraj omenjeno, bi bilo le želeto, da bi se začelo tudi v Tolminu daniti, v Sežani pa naj posnemajo v tem oziru Gorico!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Županstvo na Koroški Beli 100 K; županstvo na Bledu 50 K; županstvo v Petrovčah na Sp. Štajerskem 5 K; hrvaško učiteljsko omizje pri banketu »Zaveze« v Pulju 21 K; g. Karel Januš, zlatar v Ljubljani, 10 K; občinski zastop mesta Metlike je dovolil v zadnji seji Učit. konviktu 200 K podpore ter tako postal njega pokrovitelj. Denar izroči v štirih letih po 50 K; na ta način vplačevanja je, kar smo že poročali, postal pokrovitelj »Učit. konvikta« tudi občinski zastop v Tolminu na Goriškem. G. Dragotin Hribar, lastnik tiskarne in založnik šolskih tiskovin v Ljubljani 20 K živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Učiteljski koncert, ki ga priredi »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« na vrtu hotela »Ilirija« bo dne 9. septembra in ne dne 6. septembra, kakor je bilo namenjeno prvotno. Glavna skušnja bo torej tudi dne 9. septembra v »Narodnem Domu«. Ker bo ena sama glavna skušnja, zato prosimo gđ. pevke in gg. pevce, da se pridno vadijo doma.

Koncert se je prestavil na dan 9. septembra zaradi Prešernove slavnosti, ki bo dne 10. septembra. Tudi rok za razstavo učil na šentjakobski dekliški šoli se je vsled dovoljenja g. župana Ivana Hribarja podaljšal do 10. septembra. Na ta način bo dana učiteljstvu lepa prilika, udeležiti se koncerta, Prešernove slavnosti in ogledati si razstavo učil. Vstopnina h koncertu bo 1 K. P. i. učiteljstvo prosimo, da pobira pri uči-

teljskih prijateljih na deželi vstopnino. Preplačila se hvaležno sprejmo. Imena preplačnikov se bodo objavila v časopisih. Le vsi na delo za naš konviktl!

Šolsko razstavo v Ljubljani so otvorili včeraj na dekliški šoli pri Sv. Jakobu. Razstava je pristopna vsakomur in vstop je brezplačen. Zaključena bo razstava v nedeljo dne 10. t. m. Tako je dana prilika učiteljstvu, ki se udeleži odkrita Prešernovega spomenika, da si ogleda to razstavo. O razstavi priobčimo posebno poročilo.

Odlikovanje. Z odlokom c. kr. poljedelskega ministrstva je dobil tovariš in upravnik našega lista, nadučitelj Fran Črnagoj, za vzorno obdelovanje šolskega vrta nagrade 80 K in za strokovno uporabo šote nagrade 40 K.

Osebnosti. Pomožna učiteljica Marija Bajtova v Idriji je imenovana za pomožno učiteljico in voditeljico na enorazrednici v Koprivniku v radovljiskem okraju. — Provizorična učiteljica v Loškem potoku, Angela Ferličeva, je premeščena v isti lastnosti v Metliko. — Provizorični učitelj g. Fran Bratoš v Kamniku je premeščen v isti lastnosti na petrazrednico v Loški potok pri Kočevju. — Tja pride tudi absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Jospina Majde od Sv. Križa pri Liti kot provizorična učiteljica. — Na trirazrednico v Koprivnik pride absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Ana Kordon namesto v Srednjo vas premeščene definitivne učiteljice gdč. M. Gorjanec. Ker se je provizorična učiteljica gdč. Justina Schwinger odrekla svojemu mestu v Lienfeldu, je imenovana na njeno mesto kot provizorična učiteljica absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Valerija Kasch. Nadalje je imenovana za provizorično učiteljico na dekliški šoli v Kočevju absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Štefanija Handl.

Poročil se je tovariš Peter Repič, nadučitelj na Uncu, z gospodično Viljemino Leskovičevo, učiteljico istotam. Čestitamo!

Neverjetno! Zvedeli smo, da na namestništvu v Trstu zaradi zadnje »Zavezine« skupščine v Pulju — nekaj straši. V škipcih imajo baje glavarstvo v Pulju, ker ni poslalo na skupščino vladnega komisarja. Učiteljstvu obetajo zaradi svobodnega izražanja misli nekake korekcijske okrožnice, to zlasti zaradi razprav na glavnem zborovanju. Gospodje na tržaškem namestništvu so nemara mnjenja, da ne velja za učiteljstvo člen XIII. državnih osnovnih zakonov. Čujemo, da prete »Zavezi« celo z razpustom, ker se je baje podala na političko polje. Posebno jim gre za kožo referat tovariša Anžlovarja. Kaj bo šele, ko priobčimo ta referat v svojem listu, in sicer podprtega z neovrženimi statističnimi podatki! — Koliko je na vseh teh inkvizicijskih pretnjah čiste resnice, ne vemo. Toliko pa smemo verjeti svojim informatorjem, da se nekaj kuha. — S tem pravočasno opozarjamo slovenske državne poslance, da stojijo na straži in ukrenejo začasno vse potrebno, da se ne skrivi niti las nobenemu članu naše organizacije in da ne trpi škode naša »Zaveza« zato, ker si prizadeva, da bi se dvignilo istrsko šolstvo in da bi prišlo izkoriščano istrsko učiteljstvo do svojih pravic! Iz tega razvidimo, kako resnična je prislovica: Resnica oči kolje!

Umrl je v Spod. Polskavi ondotni nadučitelj Ernest Tribnik, dober pedagog in sloveč sadjerejec. Zaradi njegovih zaslug za šolo ga je slovenjebistriško okrajno učiteljsko društvo svoječasno imenovalo za svojega častnega člana. Blag mu spomin!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 6953.

Kranjsko.

Na otroškem vrtcu »Družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« na Savi pri Jesenicah se razpisuje služba druge otroške vrtnarice. Prejemki so: plača letnih 800 K in prosto stanovanje.

Brezkolkovane prošnje naj se vpošljejo najdalje do 8. septembra 1905 pod naslovom: »Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.«

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani,
dne 25. avgusta 1905.

Št. 1912.

Na enorazrednici v Bukovici pri Škofji Loki je razpisana služba učitelja-voditelja z zakonitimi prejemki in prostim stanovanjem v stalno nameščenje.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno namešчени, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 29. septembra 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranju, dne 19. avgusta 1905.

*) Ta dopis smo dobili zopet v nemščini pisan; nekaj časa so se bili na naše neprestano drezanje gospodje pri kranjskem okrajnem glavarstvu spokorili ter nam dopisovali slovensko. Odkar pa podpisuje mesto okr. glavarja neki Schönberger, pa se je vrnila nemškutarija. Ali poznajo ti ljudje kaj sramu!

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Odgojiteljica

se išče za 2 deklici (8 in 11 let) na deželo; oglasila z dokazi usposobljenosti sprejema ter daje pojasnila:

Ivan Božič, Gerovo, via Rakek.



Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča trdka

Maks Šeber v Postojni.

V kratkem
izideV kratkem
izide

ROČNI ZAPISNIK

z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Spodnje Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudsko-šolskega učitelstva

za šolsko leto 1905/06., XII. letnik

Sestavil L. Jelenc.

Cena: Za 75 učencev 1 K 40 v, za 100 učencev 1 K 50 v
za 125 učencev 1 K 60 v, za 150 učencev 1 K 70 v.

Ročni zapisnik je prevzela letos »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« od gosp. Štef. Primožiča v svojo last.

Naroča se obenem s šolskimi tiskovinami v tiskarni **Dra-gotina Hribarja** v Ljubljani ali pa pri vodstvu Zaveze.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak **četrtrek** od 11.—12. ure dopoldne in vsako **soboto** od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem **hranilnih vlog** po 4.32%, oddaja **posojil na osebni kredit** po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober **porok in plačnik**, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznamba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Združni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Od c. kr. šolske oblasti priporočene

metrske trakove

imam sedaj v zalogi v popolnoma **novi in lepi izdelavi**. Trakovi so sedaj **veliko cenejši** kot prejšnji, in so napravljeni iz gladkega in trdnega, s platnom vložnega papirja.

Cena metrskega traka je:

v širokosti 5 cm po 16 vin. meter
» » 10 » » 30 » »

Posamezne metre zlepi na zahtevo poljubno in brezplačno. 10 cm široke trakove oddajem navadno v dolžini 2 metrov.

Nadalje priporočam p. n. gg. učiteljem in sl. šolskim oblastim svojo

veliko zalogo papirnatega blaga in šolskih potrebščin

kakor vsakovrstnih zvezkov, prirejenih na podstavi skle-pov okrajne učiteljske konference ljubljanske, ki ustrezajo glede oblike, papirja in liniature vsem zakonitim predpisom in so pod jamstvom najboljši in najcenejši; dalje **peres, svinčnikov, radirk itd. itd.**

Črnila iz prvih tovarn po izredno nizki ceni.

Atrolit

najnovejši kamen, iz katerega si vsakdo brez vsake pri-prave lahko napravi dobro in **najcenejše črnilo**. Dobi se v orig. škatljicah po 20, 30, 50 in 90 vin. iz katerih se napravi $\frac{1}{4}$ l, $\frac{1}{2}$ l, 1 in 2 l dobrega črnila.

Poštna naročila se izvršujejo takoj in točno.

Velika knjigoveznica.

Vezava vsakovrstnih knjig za šolske knjižnice itd.

Trdna vez! Najcenejša postrežba! Nizke cene!

Z odl. spoštovanjem se priporočam **IV. BONAČ.**

Veronika Kenda

trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 20

(nasproti kavarne Europa.)

P. n. gg. učiteljem, slavnim šolskim vodstvom ter krajnim šolskim svetom najvdaneje priporočam svojo popolno založeno trgovino šolskih potrebščin v najboljših kvalitetah, to je: peresa, svinčnike, držala, gumice, ravnila, šestila, risalne deske, šolsko kredo in gobe, črnilo, črnilni ekstrakt, pisalni in risalni papir, čopiče, barvice, risalne žebličke i. t. d. **po zmerno nizkih cenah.**

Obenem priporočam

priznано najboljšie šolske zvezke

prve domače tovarne Jos. Petričeve, ki jih imam v vseh hvalitetah in lineamentih v zalogi, in katere oddajam popolnoma po njegovih originalnih cenah, to je: zvezke II. vrste po K 1.60, zvezke I. vrste po K 2.60 in risanke po K 4.— 100 komadov i. t. d.

Končno zagotavljam točno in najreelnejšo postrežbo ter prosim blagohotnega uvaževanja.

S spoštovanjem

Veronika Kenda.

Jernej Bahovec

tovarniška zaloga Grubbauerjevih zvezkov, založništvo nastenskih tabel za Črni-
čevo računico, kipov slovenskih literatov, peres družbe sv. Cirila in Metoda, ter

===== slovenskih koledarjev =====

Marijin trg

v Ljubljani

Filijalka:

Resljeva cesta 7.

priporoča svojo

tovarniško zalogo Grubbauerjevih zvezkov

z dobičkom, katerega je deležen učiteljski konvikt.

Šolske knjige za ljudske šole, peresa učit. konvikta in druga peresa, svin-
čnike, držala, črnilo, tintni izvleček, šolske gobe ter druge šolske potrebsčine.

Solidno in točno postrežbo zagotavlja

z odličnim spoštovanjem

Jernej Bahovec.

Slavnim c. kr. okrajnim in krajnim šolskim svetom, učiteljskim konferencam, p. n. gg. šolskim nadzornikom, slavnim šolskim vodstvom toplo priporočam svoje šolske zvezke, ki so prirejeni na podstavi sklepov okrajne učiteljske konference ljubljanske ter ustrezajo glede oblike, papirja in liniature vsem zakonitim predpisom.

===== Moji šolski zvezki =====

so pod jamstvom boljši in cenejši kakor katerikoli konkurenčni zvezki.

Ne apelujem na splošno vpeljavo svojih šolskih zvezkov na Kranjskem, Primorskem in Spodnjem Štajerskem samo zato, ker faktično nudim boljše in cenejše blago, nego je katerikoli konkurenčno, ampak tudi zaraditega, ker je vsled dogovora z „Društvom za zgradbo učiteljskega konvikta“ dobička teh zvezkov deležen

„UČITELJSKI KONVIKT“.

Zahtevajte torej povsod in pri vseh trgovcih moje šolske zvezke. Solidna in točna postrežba je zagotovljena.

Glavni založnik mojih šolskih zvezkov za Kranjsko je g. **Jernej Bahovec** v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 2 in Resljeva cesta št. 7.

Z odličnim spoštovanjem

M. GRUBBAUER

tovarna šolskih zvezkov v Lincu.